

Työn vaaratekijöiden selvittäminen ja riskien arviointi

Tämä ohje ja materiaali on laadittu erityisesti PK-yrityksille helpottamaan työn vaarojen tunnistamista ja riskien arviointia.

Työturvallisuuslain (738/2002 2 luku 10§) mukaan työnantajan on työn ja toiminnan luonne huomioon ottaen riittävän järjestelmällisesti selvitettävä ja tunnistettava työstä, työajasta, työtilasta, muusta työympäristöstä ja työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät sekä, milloin niitä ei voida poistaa, arvioitava niiden merkitys työntekijöiden turvallisuudelle ja terveydelle.

Työturvallisuuslaki koskee kaikkia työnantajia. Lakia sovelletaan lisäksi määrätyissä erityistilanteissa, kuten esimerkiksi työn aikana vuokratyöhön (katso Työturvallisuuslaki 738/2002 1 luku 2§-5§). Täten työn vaarojen selvittäminen ja arviointikin tulee tehdä vaikka yrityksessä olisi vain yksi työntekijä. Vaarojen selvittäminen ja riskien arviointi on myös hyödyllistä tehdä, vaikka laki ei siihen aina velvoittaisikaan (esimerkiksi yrittäjän työ).

Vaarojen tunnistaminen ja riskien arviointi mielletään usein työlääksi tai vaikeaksi. Tätä se ei kuitenkaan ole. Työpaikan vaaratekijät tiedetään parhaiten työpaikalla mutta niiden määrämuotoinen kirjaaminen ja toimenpiteiden suunnittelu riskin pienentämiseksi ovat usein puutteellisia. Kerran tehtyä arviointia on jatkossa helppo päivittää. Lain mukaan työnantajalla tulee olla hallussaan selvitys ja arviointi ja se on pidettävä ajan tasalla ja tarkastettava aina olosuhteiden muuttuessa. Yleisiä muutoksia työpaikoilla ovat esimerkiksi muutokset työympäristössä tai työtiloissa, uudet koneet ja työmenetelmät.

Työn vaarojen selvittäminen ja arviointi kannattaa aloittaa suunnittelemalla seuraavat asiat:

- Tehdäänkö arviointi kattamaan koko työpaikka kerralla vai esimerkiksi osasto-, työpiste-, työsuoritus-, ammattinimike- tai konekohtaisesti?
- Ketkä osallistuvat arviointiin? Arviointiin osallistuu aina työnantajan edustaja mutta arviointiin kannattaa osallistuttaa aina myös työntekijöitä.
- Onko aikaisemmin tehty arviointeja, mittauksia tai muita työturvallisuuteen liittyviä dokumentteja? Näiden tulokset kannattaa käydä nyt läpi.

Työn vaarojen tunnistaminen ja riskien arvioinnissa teidän tulee käydä läpi seuraavat vaiheet mainitussa järjestyksessä.

1. Tunnistakaa työpaikan vaaratekijät. Käyttäkää apuna sivulla 2. olevaa luetteloa erilaisista vaaratekijöistä. Jos työpaikalla (arviointikohteessa: työpaikka, työpiste, tms.) esiintyy kyseistä vaaraa, kirjatkaa se sivulla 3. olevaan taulukkoon. Kun kaikki vaaratekijät on tunnistettu, voitte siirtyä seuraavaan vaiheeseen.
2. Arvioikaa kuhunkin vaaratekijään liittyvän riskin todennäköisyyttä ja sen aiheuttamien seurauksien vakavuutta. Jos olette tunnistaneet vaaratekijäksi esimerkiksi epäjärjestyksen, pohtikaa kuinka todennäköisesti siitä aiheutuu tapaturma ja mitkä voisivat olla seuraukset. Käyttäkää apuna sivulla 2. olevaa kuviota, niin saatte muodostettua riskille arvioin (1-5). Jos epäjärjestys on jatkuvaa, voisi todennäköisyys saada arvon ”todennäköinen” ja tapaturman seuraukset olisivat vähintään ”haitalliset”. Tällöin kyseessä olisi ”merkittävä riski” (arvo 4), joka edellyttäisi toimenpiteitä. Kun olette arvioineet kaikki vaaratekijät, siirtykää seuraavaan vaiheeseen.
3. Suunnitelkaa seuraavaksi toimenpiteet vähäistä suuremmille riskeille. Toimenpiteiden tulisi olla aina konkreettisia asioita. Toimenpiteille tulee myös asettaa vastuuhenkilö, joka huolehtii että hänen vastuulleen määrätty toimenpide tulee toteutettua sovittuun määräpäivään mennessä.

MUISTILISTA ARVIOINNIN AVUKSI

Esimerkkejä työhön liittyvistä vaaratekijöistä

Tapaturman vaaratekijöitä	Kemiallisia ja biologisia vaaratekijöitä
Suojainten ja suojauksen puute, riskinotto, väärät työtavat, liukastuminen, kompastuminen, epäjärjestys, putoaminen, puristuminen, esineiden väliin jääminen, lukittuun tilaan loukkuun jääminen, veden varaan joutuminen, työpaikan liikenne, esineiden kaatuminen, liikkuvien esineiden aiheuttamat iskut, viilto- tai leikkautumisvaara, pistovaara, puutteet hälytys- tai pelastusvälineissä, henkilöiden toiminta poikkeus tai häiriötilanteissa, väkivalta	Vaaralliset tai haitalliset kemikaalit, syöpävääriset kemikaalit, allergiaa aiheuttavat kemikaalit, palo- ja räjähdysvaaralliset aineet, kaasut, höyryt, huuрут, savut, kemikaalien puutteelliset pakkausmerkinnät, puuttuvat käyttöturvallisuustiedotteet, kemikaalien väärät käyttötavat, puutteet kemikaalien varastoinnissa, kemikaaliluettelon puuttuminen, ensiapuvälineiden puuttuminen, suojainten puuttuminen tai käyttämättömyys, tartuntavaaralliset aineet, tulityöt, sammutusvälineiden puute tai puutteellinen kunto, poistumisteiden puute tai niiden puutteelliset merkinnät, home
Fysikaalisia vaaratekijöitä	Ergonomisia vaaratekijöitä
Melu, liian korkeat tai alhaiset lämpötilat, puutteet yleisilmanvaihdossa tai työpisteiden kohdepoistoissa, vetoisuus, kylmät tai kuumat esineet, työskentely ulkotiloissa, puutteet valaistuksessa, kehoon tai käsiin kohdistuva värinä, säteily	Työpisteen epäjärjestys, työskentelytason väärä korkeus, epäsopiva istuin, näyttöpäätteen väärä sijoitus, hankalat työskentelyasennot, jatkuva istuminen tai seisominen, jatkuvasti samana toistuvat työliikkeet, epäsopivat työkalut, epäsopivat koneet tai laitteet, ahtaat työtilat
Henkisen kuormittumisen vaaratekijöitä	Pohdi myös näitä
Yksityöskentely, yötyö, jatkuvana valppaana olo, työn epäsäännöllisyys, epävarmuus, kiire, liian kovat vaatimukset tai tavoitteet, häirintä tai epäasiallinen kohtelu, huono työilmapiiri, työnjohdon tai organisoinnin puutteet, väkivallan uhka, työsuhteen epävarmuus, tiedonkulun puutteet, vaikutusmahdollisuuksien puute, ylityöt	Onko tapaturmia jo sattunut? - Missä? Onko läheltä piti- tai vaaratilanteita sattunut? - Missä? Onko materiaalivahinkoja sattunut? - Missä? Ketkä työntekijät tai työntekijäryhmät ovat vaaralle erityisesti alttiina? Minkälaisia työtapaturmia toimialalla yleisesti sattuu?

ARVIOI RISKIT HUOMIOIDEN TAPAHTUMAN TODENNÄKÖISYYS JA SEURAUSTEN VAKAVUUS

Todennäköisyys	Seuraukset		
	Vähäiset	Haitalliset	Vakavat
Epätodennäköinen	1 Merkityksetön riski	2 Vähäinen riski	3 Kohtalainen riski
Mahdollinen	2 Vähäinen riski	3 Kohtalainen riski	4 Merkittävä riski
Todennäköinen	3 Kohtalainen riski	4 Merkittävä riski	5 Sietämätön riski

Vähäistä suuremmat riskit vaativat toimenpiteitä.

Uusi arviointi tehdään määräajoin uudelleen ja aina jos olosuhteet muuttuvat olennaisesti.

